

ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN KAAG EN BRAASSEM

Secretariaat: Liset van Steenbrugge
secretariaat@asd-kaagenbraassem.nl
www.adviesraadkaagenbraassem.nl

College van Burgemeester en Wethouders
Gemeente Kaag en Braassem
Westeinde 1
2371 AS Roelofarendsveen

Roelofarendsveen, 30 oktober 2025

Betreft: Advies aan College van B&W op de (concept) Woonzorgvisie 2025-2030

Geacht college,

Naar aanleiding van uw verzoek om advies over de 'Concept-woonzorgvisie Kaag en Braassem 2025-2030' ontvangt u hierbij dit advies.

1. Status van het advies

De regeling adviesraad sociaal domein, in 2024 vastgesteld, meldt in artikel 4, lid 1, onder a de onderdelen van het Sociaal Domein waarover de adviesraad advies uitbrengt. De woonzorgvisie is een uitwerking van de omgevingsvisie en raakt aan de uitvoering van WMO 2015 en de Jeugdwet.

Bij definitief besluit, of voorstel aan de gemeenteraad door het college, wordt het advies meegestuurd conform artikel 4, lid 4. Aan de gemeenteraad wordt aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met de adviezen en worden afwijkingen van het advies met redenen omkleed.

2. Proces

Aan de totstandkoming van de Woonzorgvisie is veel aandacht besteed aan het inschakelen van verschillende partijen, die vanuit hun werkveld betrokken zijn bij wonen en/of zorg. De adviesraad onderschrijft deze aanpak: immers, het gaat om een breed veld, waar veel instanties bij betrokken zijn vanuit het zorgveld, of op het gebied van huisvesting binnen de gemeente een rol vervullen.

De woonzorganalyse, opgesteld door een extern adviesbureau is onderwerp van gesprek geweest in een eerste stakeholdersbijeenkomst. In een tweede bijeenkomst is deze analyse verder verdiept. Vanuit de adviesraad is aan deze gesprekken deelgenomen en is een pré-advies uitgebracht op 31 mei 2025. Ook hebben een tweetal focusgesprekken met burgers uit verschillende doelgroepen plaatsgevonden. Dit, om duidelijkheid te verkrijgen over opgaven en knelpunten in de samenhang tussen zorg en wonen en om een goede basis te kunnen leggen voor deze woonzorgvisie.

Daarbij is niet alleen gekeken naar benodigde woningen, maar ook naar de beschikbaarheid van de juiste zorg, de aanwezigheid van voorzieningen, sociale binding en ontmoeting. Beoogd is om dit alles te vertalen in een visie, met thema's, ambities, keuzes en speerpunten.

De adviesraad waardeert deze brede aanpak en de tijdigheid van deze aanpak, vooruitlopend op het ingaan van de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting, waarin de verplichting tot een woonzorgvisie door gemeenten is opgenomen. Echter, dit wetsvoorstel is nog niet in werking getreden. Of en wanneer deze wet van kracht zal worden, is momenteel niet duidelijk. Dit neemt niet weg, dat het een goede stap is voor de gemeente Kaag en Braassem om vooruitlopend een woonzorgvisie vast te stellen.

In de analyse, die is opgesteld als opstap voor de woonzorgvisie, is vooruitgekeken naar 2040. Dit is 10 jaar verder dan de concept-woonzorgvisie, die reikt tot en met 2030. De adviesraad adviseert om ook dezelfde tijdspanne voor de woonzorgvisie aan te houden. Niet alleen, omdat voor de realisatie van bouwplannen de periode tot 2030 veel te kort is (bouwprojecten hebben vaak van idee tot realisatie een lengte van 7 jaar of meer), maar ook omdat juist in de periode vanaf 2030 tot 2040 het capaciteitsvraagstuk fors oploopt. De 'piek', in de behoefte aan woningen met verschillende vormen van zorg en ondersteuning, ligt demografisch tussen 2040 en 2050. Om die redenen lijkt het verstandig verder vooruit te kijken, zeker als de analyse al is opgesteld en gebruikt kan worden voor een langere periode.

3. Inhoud

De concept-woonzorgvisie besteedt achtereenvolgens aandacht aan de noodzaak van een woonzorgvisie, de kaders waarbinnen deze tot stand komt en de gepleegde analyse die uitmondt in een opgave voor de aandachtsgroepen. De slotparagraaf bestaat uit drie thema's (passend woonaanbod, haalbaarheid zorgverlening en bewustwording), waarbinnen speerpunten voor het beleid worden geformuleerd.

Waarom een woonzorgvisie

Dat er twee tegengestelde bewegingen plaatsvinden wordt door de adviesraad onderschreven. Het zorglandschap is aan verandering onderhevig. Het is een zoektocht naar de balans tussen de menselijke maat enerzijds en betaalbaarheid voor mensen die de zorg ontvangen én de uitvoerbaarheid van de zorg door zorgpartijen anderzijds.

Deze ontwikkelingen zijn niet nieuw: de doorgeschoten 'marktwerking' in de zorg vergt een strakkere regie en dat is de reden dat nieuwe wetgeving is aangekondigd. Het beslag op wooncapaciteit door burgers met een behandel-, zorg- of begeleidingsvraag raakt aan het volkshuisvestingsprogramma. Vandaar dat in de op handen zijnde wetgeving een -verplichte- gemeentelijke woonzorgvisie is opgenomen. De doelen zijn duidelijk:

- a) Concrete maatregelen, die kunnen worden getoetst op hun voortgang.
- b) Positiebepaling van de gemeente in het regionale krachtenveld van zorg verlenende partijen en huisvesters.

Met deze belofte is de aanloop van de woonzorgvisie van Kaag en Braassem nader uitgewerkt.

Kaders

De rijksoverheid benoemt -als kader voor de woonzorgvisie- een aantal aandachtsgroepen die zorg en ondersteuning vragen. Tevens wordt een opsomming gegeven van mensen, die in aanmerking komen voor urgentie voor een sociale huurwoning.

Echter, in de concept-woonzorgvisie van Kaag en Braassem worden arbeidsmigranten en statushouders uitgesloten, omdat zij niet direct een zorgvraag zouden hebben. Dit, terwijl gesproken wordt over 'mensen die niet in hun eigen huisvestingsbehoefte kunnen voorzien zonder ondersteuning'. Dit is toch ook van toepassing op statushouders, arbeidsmigranten en vluchtelingen?

De adviesraad is van mening, dat deze doelgroepen wel degelijk ondersteuning nodig hebben. Immers, de gemeente geeft zelf ondersteuning aan vluchtelingen (bijv. mensen uit Oekraïne), vangt statushouders op en faciliteert hen om snel te integreren. De Driemaster heeft hiervoor een indrukwekkend programma ontwikkeld.

Daarnaast is Kaag en Braassem ook in gesprek met de gemeente Nieuwkoop om een gezamenlijk asielcentrum te starten. Het ware wenselijk ook deze aandachtsgroepen te betrekken in de woonzorgvisie.

Een kanttekening wordt gemaakt bij de weergave in de concept-woonzorgvisie van de regionale aanpak van uitstroom uit zorginstellingen door middel van de contingent-regeling. De verhoging van het aantal woningen van 200 naar 300 woningen is een positieve ontwikkeling.

Het feit, dat er te weinig contingentwoningen zouden zijn (en daarom meer woningen nodig zijn) schuilt niet zozeer in het aantal, alswel in de beschikbaarheid van woningen t.b.v. één- of twee persoons huishoudens. In de dorpen in Holland-Rijnland zijn deze veel minder beschikbaar dan in de grote woonkernen (zoals Leiden en Alphen aan den Rijn). De toewijzingsafspraken belemmeren snelle toewijzing: kleine huishoudens kunnen niet over een volwaardige eengezinswoning beschikken (met bijvoorbeeld drie slaapkamers). Dit onderstreept de behoefte aan kleine woningen.

Een aandachtsgroep, die niet voorkomt in de reguliere overzichten wordt genoemd in de concept-woonzorgvisie. Het betreft de 'tussen-wal-en-schip' groep. Deze ongedefinieerde groep is ook genoemd in de concept-omgevingsvisie. Andermaal wil de adviesraad erop wijzen, dat onduidelijk blijft wat de kenmerken zijn van deze groep (behalve dat ze geen huisvesting hebben) en dat deze vage aanduiding de deur open zet voor willekeur. In plaats van 'af te wachten welke kwetsbare inwoners in de regionale urgentieverordening worden opgenomen' (zie pag. 9) kan Kaag en Braassem daar een actieve rol innemen en aangeven, zoals bepalen wie onder de term 'tussen wal en schip' vallen en op welke basis deze groep voorrang zou moeten hebben.

Opgave aandachtsgroepen

In een samenvattend schema is de kwantitatieve opgave voor de huisvesting van verschillende aandachtsgroepen weergegeven. In dit overzicht vallen een aantal zaken op:

a) Adherentie en frequentie:

In de afgelopen jaren zijn nieuwe zorginitiatieven genomen voor met name ouderen en mensen met psychische en/of verstandelijke beperkingen, gevestigd binnen de gemeentegrenzen. Deze instroom van buiten de gemeente wordt gaandeweg door verloop ingevuld door cliënten uit Kaag en Braassem. Om die reden is onduidelijk, wat nu de behoefte is en hoe zich deze naar de toekomst ontwikkelt.

Dit geldt ook voor de uitstroom van mensen uit Kaag en Braassem naar zorgvoorzieningen buiten de gemeente. Deze uitstroom betreft o.a. mensen met zeer complexe beperkingen, ouderen met bijvoorbeeld Korsakov, Huntington of zeer vroege dementie en vrouwenopvang na huiselijk geweld.

Geconcludeerd kan worden, dat de schattingen van de woonbehoefte daarom onvoldoende zekerheid bieden en een zekere 'flexibele schil' nodig is.

b) 24-uurs zorg

Gemist wordt in het overzicht de (24-uurs) verpleeghuiszorg. Binnen de gemeente is deze beschikbaar in Roelofarendsveen, Oude Wetering, Woubrugge en sinds kort ook Leimuiden. De veronderstelling dat de groei van zorggeschikte woningen in de 24-uurszorg zich beperkt tot 30 woningen (tot 2040!) komt derhalve erg laag voor. Spreiding van WLZ-zorg (omschreven als 'zware zorg') over de verschillende woonkernen lijkt gezien het percentage van inwoners van 65+ gewenst¹

c) Beschikbaarheid van sociale huurwoningen:

Opgemerkt wordt, dat door een herstructureringsproject in Roelofarendsveen 162 woningen worden gesloopt en plaats zullen maken voor nieuwbouw. Start bouw is naar verwachting in 2027 (fase 1), 2029 (fase 2) en 2031 (fase 3). Dat betekent, dat in kader van het 'leegmaken' van de woningen zoveel mogelijk vrijkomende woningen in kader van stadsvernieuwing/ sociaal plan net een urgentie worden toegewezen aan de huidige bewoners van de te slopen woningen. Dit zet de reguliere wachtenden op 'hold' en zorgt voor een oplopende wachtlijst. Dit heeft effect op mogelijke doorstroming, temeer daar ook een terugkeergarantie wordt gegeven aan de huidige bewoners.

d) Beschermd wonen en Bescherm Thuis:

Deze beide vormen van wonen zijn genoemd in de analyse. Echter, er lijkt wel sprake van verwarring: Beschermd Wonen is een fors intensievere behandeling/begeleiding dan Bescherm Thuis. Deze liggen in elkaars verlengde, maar in de analyse wordt de indruk gewekt, dat deze twee vormen substitueerbaar zijn. Dit vergt naar de mening van de adviesraad nadere toelichting.

Resumerend wordt uit de analyse duidelijk, dat het gaat in de periode tot 2040 om uitbreiding van 480 woningen, verdeeld over de verschillende categorieën.

¹ Voor de grootste kernen is het percentage 65+ in 2024 aangegeven: Hoogmade 25 %, Rijnsaterwoude 25 %, Woubrugge 24 %, Leimuiden 23 % en Roelofarendsveen 23% (Bron Alle Cijfers).

Passend woonaanbod en geschikte leefomgeving

Volgend op de uitleg over de behoefte aan een woonzorgvisie, de kaders en de opgave waar de gemeente voor staat, is in de concept-woonzorgvisie nu aanbeland bij het formuleren van de koers voor de toekomst. Daarbinnen dienen keuzes te worden gemaakt, vervolgens de ambities die worden nagestreefd worden benoemd en de concrete opgaven die nodig zijn worden geïnventariseerd. Deze drie stappen zouden de positie van de gemeente in het veld van de zorgverleners en huisvesters moeten markeren. Dat er iets moet veranderen is duidelijk:

'Met de huidige woningvoorraad in Kaag en Braassem is het niet mogelijk om de opgave, langer en weer zelfstandig wonen, op te vangen' (p.16)

Dit uitgangspunt wordt vertaald in de volgende zinsnede:

'We streven ernaar om voor iedere doelgroep de juiste woning op de juiste plek te realiseren, inclusief een geschikte leefomgeving, die veilig en toegankelijk is' (p.16).

De vraag is vervolgens hoe dit 'streven' wordt ingevuld. De geschetste aanpak acht de adviesraad volstrekt onvoldoende. Scherpe keuzes worden niet gemaakt, de ambitie is een open deur en concrete maatregelen ontbreken.

Het genoemde 'in gesprek gaan met marktpartijen' voldoet niet. Ruwweg zou de opgave voor 'de juiste woning op de juiste plek' ongeveer de helft door wooncorporaties moeten worden ingevuld en de andere helft door projectontwikkelaars en particuliere initiatieven. Hoe, blijft onduidelijk.

Het doorschuiven van deze opgave zonder tegemoetkomingen, faciliteiten, afspraken over bijvoorbeeld plaats, tempo, productie, grondprijzen, onrendabele top, spreiding en concentratie, lijkt niet op een onderbouwde visie en daaraan verbonden ambities.

Wat heeft de gemeente te bieden om de realisatie van kleinere -per m² duurdere- woningen te realiseren? De genoemde speerpunten: 'in gesprek gaan', het 'onderzoeken' van doorstroommogelijkheden, 'de gemeente ondersteunt daar waar mogelijk', 'nadenken over Wlz-plaatsen' klinken naar de mening van de adviesraad niet erg kordaat en/of concreet. Het advies is dan ook de invulling van het 'streven' naar het realiseren van woningen te concretiseren en SMART te maken, zodat een overleg met huisvesters en zorgverleners daadwerkelijk vruchtbaar kan worden².

Bekend is, dat de doorstroming van ouderen van grote woningen naar kleine woningen niet lukt. Om verschillende redenen: de woningen zijn er niet én ouderen geven de voorkeur aan hun eigen sociale omgeving in wijk of dorp. Om die reden vindt de adviesraad het opmerkelijk, dat het realiseren van geclusterd wonen geconcentreerd zou moeten worden in Roelofarendsveen: waarom niet in alle woonkernen, waar ook outreachende zorgteams en intramurale zorgvoorzieningen zijn?

² Hierbij kan ook de uitspraak uit 1978 van Jan Schaefer (wethouder in Amsterdam) worden aangehaald: 'In geouwehoer kun je niet wonen'

De opgave voor de realisatie van kleine woningen (nultredenwoningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen) leent zich uitstekend voor een spreiding over de verschillende dorpskernen binnen Kaag en Braassem. Een mix van huur en koop, met bijvoorbeeld een ontmoetingsruimte en een uitvalsbasis voor zorg en ondersteuning³ biedt de mogelijkheid tot gedifferentieerde zorg aan huis, behoudt de sociale omgeving voor ouderen en draagt bij aan de leefbaarheid van de dorpen. Deze invulling wordt gemist in de concept-woonzorgvisie.

De geschetste behoefte aan 'scheef huisje' is vooral geënt op de afspraak, die in de regio is gemaakt en al meer dan 7 jaar in voorbereiding is. Als er al sprake is van 'nood' lijkt de invulling van één containerwoning wel wat mager. De adviesraad is van mening, dat met de realisatie van kleine woningen ook bezien kan worden of -indien de behoefte aan prikkelarme woningen kan worden aangetoond- beter kan worden ingepast in nog te ontwikkelen bouwplannen (bijvoorbeeld aan de rand van een woonproject, of een goed geïsoleerde hoekwoning, wat extra buitenruimte, enz.).

Dat de te ontwikkelen woningen in een groene omgeving, toegankelijk en veilig moeten zijn lijkt de adviesraad vanzelfsprekend en zou niet benoemd moeten hoeven worden in een woonzorgvisie. De LIOR-normen zijn vanzelfsprekend van toepassing. Wel vraagt de adviesraad extra aandacht -maar meer in zijn algemeenheid- voor een goede infrastructuur met voldoende ontsluitingen voor nood- en hulpdiensten.

Haalbaarheid zorgverlening

Kan de zorg gewaarborgd worden? Terecht wordt de huisartsenzorg genoemd (hier kan de gemeente ook faciliteren). Ook wordt gerefereerd aan meer inzet van mantelzorg en het informele netwerk: welzijnsorganisaties geven aan, dat dit al volop plaatsvindt en dat de rek daar wel uit is. De adviesraad vreest, dat de veronderstelling, dat mantelzorg toeneemt als er een mantelzorgcompliment wordt uitgedeeld, niet realistisch is.

Ten aanzien van de genoemde speerpunten als 'een zachte landing' in de wijk en de ondersteuning van vooral bewoners, die in het kader van de contingent-regeling in wijken en dorpen gaan wonen, is de adviesraad van mening, dat juist de regeling nadrukkelijk een overeenkomst is tussen verhuurder, bewoner én een ondersteunende zorg verlenende partij. Hiermee is professionaliteit gegarandeerd. Dit staat overigens niet in de weg, dat vanuit verenigingen en buurtorganisaties wordt meegewerkt aan een goede sociale omgeving. Dit is ingekaderd in de Maatschappelijke agenda. Vrijwilligers kunnen professionals aanvullen, maar zijn geen substituut hiervan.

Bewustwording en samenleven

'De bereikbaarheid en kwaliteit van maatschappelijke voorzieningen staan onder druk. Professionele zorg is niet meer vanzelfsprekend: er is geen 'recht' meer'. (paragraaf 6, pag. 24)

³ In de concept-woonzorgvisie wordt o.a. gedacht aan verbinding met de dorpshuizen. Een goed idee, behalve voor Roelofarendsveen. Daar is het dorpshuis in 2018 gesloten en verkocht aan vastgoedbeleggers.

Deze stelling uit de concept-woonzorgvisie is naar de mening van de adviesraad niet juist. Er is krapte, zeker, maar dit houdt niet in, dat daarmee de aanspraken op de zorg en ondersteuning teniet kunnen worden gedaan.

De Europese grondwet heeft hier een andere kijk en omschrijft het 'recht op zorg' in artikel II-95 als volgt:

'Eenieder heeft recht op toegang tot preventieve gezondheidszorg en op medische verzorging onder de door de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden. Bij de bepaling en de uitvoering van het beleid en het optreden van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd'.

Het ministerie van VWS omschrijft het recht op goede zorg als volgt:

- Moet aansluiten op situatie en wensen van de burger
- Dient veilig, cliëntgericht, effectief, doelmatig, betaalbaar en beschikbaar te zijn.
- Is professioneel
- Geeft de burger zelf de regie: deze kan zelf kiezen en beslissen

Voor de uitvoering van dit recht zijn vijf belangrijke wetten van kracht: de Zorgverzekeringswet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015, de Wet Langdurige Zorg, de Wet publieke gezondheidszorg en de Jeugdwet

Daarnaast worden de rechten van burgers ook gewaarborgd in de Wet Kwaliteit, Klachten en Geschillen, de Wet op de Geneeskundige Behandelovereenkomst, de Wet op Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg en de Wet Zorg en Dwang.

De adviesraad zou graag zien, dat de toelichting op het gegeven, dat de zorg onder druk staat -want dat kan niet ontkend worden- onder voorbehoud van rechten wordt geformuleerd.

De adviesraad onderschrijft de beweging, die gebruik maakt van verbondenheid in de samenleving en een rijk verenigingsleven binnen Kaag en Braassem. Naar elkaar omkijken en voor elkaar klaar staan, zijn een belangrijk onderdeel om zelfredzaamheid en samenredzaamheid te bevorderen. Dat dit blijvend wordt gestimuleerd is een goede zaak.

Een bewustwordingscampagne, zoals verwoord als speerpunt lijkt de adviesraad niet zinvol. Op tal van plekken en via diverse media wordt gewezen op risico's, die mensen lopen en wat wel en wat niet verstandig is. Goede informatie is zinvol, maar de praktijk leert dat persoonlijk contact meer overtuigend is en beter in staat is om gedragsverandering in gang te zetten.

Campagnes zijn vaak kostbaar, wekken tegenstand op bij overdadige betutteling en hebben daardoor vaak niet het beoogde effect.

4. Tot slot

De adviesraad beseft, dat met dit advies veel onderdelen in de woonzorgvisie zijn aangestipt. Zowel ten aanzien van het tijdspad (tot 2040) als de doelgroepen is het advies om 'breder' te kijken. Daarnaast worden een visie en daaruit voortvloeiende concrete

keuzes gemist. Ook het 'recht' op zorg en de spreiding van beschikbaarheid van wonen en zorg over alle dorpskernen acht de adviesraad van groot belang.

Wellicht ten overvloede wil de adviesraad u wijzen op de woonzorgvisie van buurgemeente Nieuwkoop, waarin in duidelijke bewoordingen zes belangrijke opgaven zijn geformuleerd, concreet en onderbouwd en met een duidelijke regie.

De adviesraad hoopt met deze reactie voldoende te hebben aangedragen om u, op de beschreven punten, in staat te stellen de concept-woonzorgvisie te kunnen bijstellen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Adviesraad Sociaal Domein,

Daniëlle van Scheppingen
Voorzitter

Liset van Steenbrugge
Secretaris

Bijlage 1: Definities woonvormen voor ouderen (bron: Woonzorgvisie Gemeente Nieuwkoop, 2024)

